

Истинската история

На 30.05.1941г. геройски загива капитан Иван Томов

Иван Томов е български морски офицер и капитан на парахода "Княгиня Мария-Луиза", първия български океански кораб. Спасява пристанището на Атина, Пирея, от разрушение по време на Втората световна война, а жителите ѝ от смърт подобна на тази след взрив в Халифакс.

Роден е през 1898 г. в гр. Антоново. През 1914 г. се записва във Военноморското училище във Варна, а след трети курс е изпратен във Фленсбург, Германия, за да следва за корабен офицер.

В Германия го заварва избухването на Първата световна война, и той е отзован обратно в България. През 1920 г. е произведен в чин мичман II ранг. Същата година той сключва брак с Екатерина Михайлова, дъщеря на руски белоемигранти във Варна. Година по-късно семейството опитва да се установи във Виена, където се ражда дъщеря им Елена, след което щастливо събитие младото семейство се връща обратно в България. Иван Томов работи на варненското пристанище, а от 1931 г. е старши помощник в Българското търговско параходно дружество. Първото му назначение е на кораба "Княгиня Евдокия", след това на корабите "Бургас" и "България".

Последният кораб под негово управление е парахода "Княгиня Мария-Луиза", първия български океански кораб.

В края на април 1941 г. излиза правителствено разпореждане, според което БТПД предоставя корабите си "Бургас" и "Княгиня Мария-Луиза" на германската военнотранспортна служба "Зеетранспортцелле". На 2 май корабът "Княгиня Мария-Луиза" отплава от Варна към Солун, където товари провизии. Седмица по-късно ги разтоварва в Пирея. Връща се в Солун за нови товари — боеприпаси и варели с бензин. Пристига с опасния си товар в 6 часа сутринта на 30 май 1941г. в Пирея под силна немска охрана. След като започва разтоварването от местните докери на товара от кораба, се установява към 6,30 ч. от дежурният моряк Васил Илиев, че гъст черен дим излиза от трюма на кораба. Екипажът е вдигнат по тревога в опит да загаси пожара с вода, но бензинът се разгаря още повече. Пожарът по всяка вероятност е умишлен. Днес се предполага, че той е бил предизвикан от гръцки „антифашисти“ или от тайните служби на страните, воюващи срещу Германия.

В борбата с огъня се включват всички гръцки пожарникари от Атина и Пирея, но и те не успяват да овладеят огнената стихия. Възниква непосредствена опасност пожарът да се прехвърли и на съседните кораби в порта на Пирея, а посредством тях да бъдат засегнати и пристанищните складове, пълни с взривоопасни материали. Възниква реална заплаха към онзи момент да се повтори трагедията след взривът в Халифакс.

Внукът на капитан Иван Томов, кап. Валентин Златаров, описва случката:

„Виждайки очертаващата се трагедия, капитан Иван Томов взема драматично, но най-правилното решение при възникналата ситуация - да изведе кораба навътре в морето и така да спаси града. Решението на Томов, за което той и част

от екипажа му плащат с живота си, спасява хиляди от ужасяваща смърт. Капитанът разпорежда командният състав да остане на борда и да опита да върне горящия кораб в открито море. Редовите моряци са освободени, кап. Томов им дава шанс да останат на сушата и да се спасят. Разбрал какво става, в последния момент на кораба се мята и радистът Стоимен Захариев. Няколко моряци се опитват да го задържат, но той се изплъзва с думите: "Капитанът и другарите ми са на борда, отивам да помогна, с каквото мога. Нека с тях да загина или да се спася!" Развързката на тази трагедия е твърде кратка. Корабът успява да се отдалечи на около една миля и опасността за града е намаляла. Тогава капитан Томов издава последната си заповед: "Целият състав да напусне кораба!" Той сам е решил да изведе горящата "Мария-Луиза" в напълно безопасни води! Себе си той вече е бил пожертвал...."

Взрив обаче събаря надстройката на офицерската столова. Със счупен крак от плаващата бомба успял да се измъкне вторият помощник-капитан Веселин Георгиев. Заедно с него във водата се хвърлили още четирима мъже, сред които третият помощник Йордан Чолаков. С кораба и неговия капитан Иван Томов във водите край Пирея завинаги остават Георги Бабев – първи помощник-капитан, Петър Чаръкчиев – втори механик, Стоимен Захариев – радиотелеграфист, масльончиците Георги Винаров и Георги Кръстев и помощник-готвачът Тодор Стойнов.

Дълго време у нас подвигът на кап. Томов и хората от екипажа му почти не се споменава. На него дори се е гледало със срам, заради коалицията с Германия. Едва след края на комунистическия режим започва по-открито да се говори за трагедията, която нашите моряци предотвратили.

Въпреки това, до днес в Пирея няма дори и една възпоменателна плоча за седмината българи, успели да спасят града и жителите му от огнен ад и унищожение. В България, във Варна, има малка паметна плоча на малка уличка.

„За капитан Томов, за неговия екипаж, за подвига им не се знае почти нищо. Пред къщата, където е живял във Варна, няма дори възпоменателна плоча. В музея мястото, което му се полага, е почти празно. Няма кораб, който да носи неговото име...” (кап. Валентин Златарев).